

8. Oppilaanohjauksen ohjaussuunnitelma

Paikallisuus

Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa, auttaa oppilasta kehittämään opiskelun ja oppimisen taitoja sekä ehkäistä ennakolta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Ohjaus tarkoittaa myös oppilaan itseluottamuksen, persoonallisen kasvun ja kehityksen sekä osallisuuden tukemista. Jokaisella oppilaalla on lain mukaan oikeus saada koulun työpäivinä ohjausta. Ohjaus on erityisen tärkeää koulunkäynnin nivelvaiheissa, esimerkiksi oppilaan siirtyessä toiseen kouluun, sekä opintoihin liittyviä valintoja tehtäessä.

Oppilaanohjauksessa käsiteltäviä aiheita ovat opiskelutaidot ja koulunkäynti, itsetuntemus, jatko-opintomahdollisuudet, ammatit ja ammattialat sekä työelämä. Kaikki oppilaat saavat tarvittaessa oppilaanohjauksen tuntien lisäksi neuvontaa ja ohjausta henkilökohtaisesti tai pienryhmissä. Lisäksi oppilaita ohjataan erilaisten tiedonhankintavälineiden sekä yhteiskunnan tarjoamien neuvonta- ja ohjauspalveluiden käytössä.

Vuosiluokilla 1-2 oppilaanohjauksessa ammatteihin ja työtehtäviin tutustutaan leikin avulla. Vuosiluokilla 3-6 puolestaan ammatteihin ja työtehtäviin voidaan tutustua esimerkiksi vierailemalla työpaikoilla ja koululle voidaan kutsua vierailijoita. Luokassa voidaan tutustua erilaisiin työtehtäviin ja ammattinimikkeisiin pelien, askartelun, draaman, videoiden ja muun vastaavan avulla.

Nivelvaiheisiin Ylä-Savossa on tietyt yhteiset käytännöt. Jokaisella koululla voi olla lisäksi muita käytänteitä. Kuudennelta seitsemännelle luokalle olevassa nivelvaiheessa yhteiset käytännöt ovat:

- 6. luokan oppilaiden tapaaminen
- 6. luokan oppilaiden tutustuminen yläkouluun
- Tiedonsiirtopalaverit
- Vanhempainilta

7. luokalla ryhmäytymispäivä.

Perusopetuksesta seuraavaan koulutusvaiheeseen olevassa nivelvaiheessa yhteiset käytännöt ovat:

- Tutustumiset toisen asteen oppilaitoksiin 8. ja 9.luokalla (Kasikurkistus)

- Oppilaitosten esittelyt ja vierailut
- Vanhempainilta
- Tiedonsiirto

Yhteistyötä tehdään lähettävän koulun ja vastaanottavan koulun välillä muun muassa tiedonsiirronyhteydessä. Työnjako ja vastuut on kunkin koulun sovittava asia.

Ohjaus kunnissa

Ohjaus sisältää luokkamuotoista, henkilökohtaista ja pienryhmäohjausta. Lisäksi työelämään tutustuminen kuuluu ohjauksen sisältöihin.

Kiuruvedellä luokkamuotoisen oppilaanohjauksen tärkeimmät opetussisällöt jakaantuvat eri vuosiluokille. Seitsemännellä luokalla sisältönä ovat oppilas kouluyhteisön jäsenenä, opiskelutaidot, valinnaisaineet 8. ja 9.luokalle, Suomenkoulutusjärjestelmä ja eri ammattialat. Kahdeksannella luokalla puolestaan sisältöihin kuuluvat eri ammatit, yrittäjyys ja itsetuntemus. Yhdeksännen luokan opetuksen sisältöihin kuuluvat toisen asteen koulutusvaihtoehdot, yhteishaku ja opintososiaaliset palvelut.

Iisalmessa Juhani Ahon koulun oppilaanohjaajat ovat jakaneet oppilaat siten, että kukin oppilaanohjaaja ottaa noin kolmanneksen oppilaista kultakin ikäluokalta ja huolehtii heidän oppilaanohjauksestaan sekä oppilashuollollisista tarpeista. Päävastuu oppilaan hyvinvoinnista on luokanvalvojalla, mutta opot ja muut oppilashuollon henkilöt ovat tiiviisti mukana oppilashuollonjärjestämisessä. Pohjimmiltaan oppilashuolto on koko koulua koskeva asia. Opinto-ohjauksessa on myös erilaiset vastuualueet: oppilashuolto, TET -jaksot ja työelämäyhteistyö sekä kansainvälinen toiminta, erityistä tukea tarvitsevien ja toisen asteen yhteistyön suunnitteleva opo.

Vieremällä perusopetuksen 7-9 vuosiluokkien oppilaanohjaus järjestetään siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu luokkamuotoisesta ohjauksesta, yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta, sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta ohjauksesta ja työelämään tutustumisesta. Oppilaalle järjestetään henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammattivalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta ohjataan ja tuetaan jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjataan käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii

tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Oppilaalle järjestetään työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työnarvostuksen lisäämiseksi. Oppilas voi näin hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaille järjestetään mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja kokemuksia. Työelämään tutustumista voidaan kehittää myös siten, että kehitystyössä on mukana vieremäläisiä yrittäjiä. Opinto-ohjauksessa ohjataan nuoren kasvua itsensä tuntemisen ja arvostamisen kautta toisten huomioimiseen ja kunnioittamiseen. Lisäksi pyritään vaikuttamaan siihen, että nuoressa kehittyisi myönteinen asenne jatko-opiskeluun, työntekoon ja itsensä kehittämiseen harrastusten merkitystä unohtamatta. Tavoitteena on omasta elämästään vastuun kantava ja tulevaisuuteen suuntautuva ihminen, joka kykenee käsittelemään positiivisten kokemusten rinnalla myös epävarmuutta ja muutosta.

Vieremällä opinto-ohjaaja käyttää apunaan opinto-ohjaajan vuosikalenteria, johon on merkitty tärkeimmät opinto-ohjaukseen liittyvät tehtävät ja vastuut. Vuosikalenteriin merkityt tehtävät voivat vaihdella oppilaiden tarpeiden mukaisesti.

Oppivelvollisuuslain mukaan nuoren oppivelvollisuus jatkuu siihen asti, kun hän täyttää 18 vuotta. Oppivelvollisen on hakeuduttava ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä toisen asteen koulutukseen, nivelvaiheen koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuden piiriin kuuluvaan koulutukseen. Ensisijaisesti tämä toteutetaan yhteishaussa. Mikäli oppilas ei hae yhteishaussa tai ei saa paikkaa yhteishaussa, hänen hakeutumisvelvollisuutensa jatkuu. Tällöin hänen tulee hakeutua koulutukseen jatkuvassa haussa tai muissa lisähaussa esim. kansanopistojen linjat. Hakeutumisvelvollisuus jatkuu niin kauan, kunnes oppivelvollinen saa koulutuspaikan tai täyttää 18 vuotta. Perusopetuksen järjestäjällä on valvontavastuu edellä kuvatun hakeutumisvelvollisuuden toteutumisesta. Valvontavastuun käytännön toteutuksesta vastaa opinto-ohjaaja. Mikäli oppilas laiminlyö hakeutumisvelvollisuutensa, tulee ensisijaisesti opinto-ohjaajan ilmoittaa asiasta oppilaan huoltajalle.

Kun oppilas on suorittanut perusopetuksen, perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu jatkuu siihen saakka, kunnes oppivelvollinen on aloittanut opinnot toisessa oppilaitoksessa. Valvontavastuun käytännön toteutuksesta vastaa

opinto-ohjaaja. Kun oppivelvollinen aloittaa uudessa koulussa, siirtyy ohjaus- ja valvontavastuu uudelle koulutuksen järjestäjälle. Jos oppivelvollinen ei hakeudu toisen asteen koulutukseen tai ei ole saanut opiskelupaikkaa hakemissaan koulutuksissa, päättyy perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain päättämänä ajankohtana elokuun loppupuolella. Tämän ajankohdan jälkeen opinto-ohjaaja ilmoittaa oppivelvollisen asuinkunnalle ilman opiskelupaikkaa olevista oppivelvollisista nuorista, joiden osalta ohjaus- ja valvontavastuu siirtyy asuinkunnalle. Ilmoitukset toteutetaan Valpas-palvelun kautta. Vieremällä asuinkunnan valvontavastuun toteutumista valvoo koulukeskuksen toimistos sihteeri, joka ilmoittaa asiasta vapaa-ajan ohjaajalle (-> Etsivä-nuorisotyö) ja opinto-ohjaajalle. Opinto-ohjaajan tulee ilmoittaa oppivelvollisen huoltajalle, ettei oppivelvollinen suorita oppivelvollisuuttaan.

Oppilaalle, jolla on tarvetta saada perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, annetaan hänen tarpeidensa mukaista henkilökohtaista oppilaanohjausta (tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus). Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarve voi johtua esimerkiksi seuraavista syistä:

- oppilaan terveydentila, henkilökohtaiset ominaisuudet tai oppimisen valmiudet asettavat rajoituksia perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen
- oppilaalla on heikko koulumotivaatio
- oppilaalla on ollut paljon poissaoloja
- oppilaalla on vakavia sosiaalisia pulmia

Oppilaan tuen tarpeen ja tuen muodot arvioi opinto-ohjaaja yhteistyössä luokanvalvojan, erityisopettajan tai koulun oppilashuoltohenkilöstön kanssa. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta voidaan antaa vuosiluokilla 8 ja 9.

Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen avulla vahvistetaan oppilaan yksilöllisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioimista siten, että oppilaan valmiudet tehdä jatko-opintoja koskevia valintoja parantuvat. Tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta saavalle oppilaalle laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Tavoitteena on, että oppilaan valmiuksia siirtyä perusopetuksesta jälkeisiin opintoihin vahvistetaan suunnitelmallisesti, oppilaan yksilölliset

lähtökohdat ja tarpeet huomioiden. Tehostettu henkilökohtainen ohjaus voi olla esimerkiksi oppilaalle henkilökohtaisesti annettavaa oppilaanohjausta tai pienryhmässä annettavaa oppilaanohjausta tai tutustumisia ja vierailuja sillä edellytyksellä, että oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja ohjaukselliset tarpeet tulevat huomioiduksi. Opinto-ohjaaja vastaa tehostetun tuen järjestämisestä. Usein tuen antaminen edellyttää moniammatillista yhteistyötä.

Kuntien peruskouluilla on lisäksi tarkemmat käytännöt oppilaanohjauksen toteuttamisessa